

Семенець О. О.

Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

ДИСКУРСИВНІ ПРАКТИКИ ПРОУКРАЇНСЬКИХ ТЕЛЕГРАМ-КАНАЛІВ ПЕРІОДУ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ (2022–2023 РР.)

Стаття присвячена аналізу особливостей дискурсивних практик телеграм-каналів проукраїнського, патріотичного спрямування періоду повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України (2022–2023 рр.). Із позицій критичного дискурс-аналізу розглянуто характерні ознаки і тенденції розвитку дискурсивних практик представлення інформації в таких телеграм-каналах.

Зокрема, проаналізовано роль особливого дискурсивного коду, побудованого на ґрунті спільно пережитого воєнного досвіду та спільних знань. Такі дискурсивні практики відзначаються сильною контекстуальною та ситуативною зумовленістю висловлення, необхідною «посвяченістю» читача, певною «втаємниченістю» та незрозумілістю для сторонньої людини. Максимально стислий спосіб передавання інформації спричинений ситуацією повітряної тривоги, а також спільною базою знань читачів. Дискурсивні практики телеграм-каналів засвідчують значне зростання рівня обізнаності українського суспільства у військовій справі.

Телеграм-канали проукраїнського, патріотичного спрямування характеризуються особливою тональністю спілкування з аудиторією, емоційним зв'язком із читачами, прагненням надавати емоційну підтримку своїй аудиторії. Українські блогери, лідери думок, які адмініструють ці канали, здатні точно, влучно виражати думки і настрої, почуття і переживання своєї аудиторії, підтримуючи тим самим згуртованість українського суспільства.

Ключові слова: війна Росії проти України, телеграм, дискурсивні практики, критичний дискурс-аналіз, дискурсивний код, дискурсивна система, втаємниченість, спільний досвід, база знань, емоційна тональність, консолідація суспільства.

Постановка проблеми. Месенджер «Телеграм» (який виконує також функції соціальної мережі) набуває в Україні дедалі більшої ваги як джерело отримання новинної інформації. Масштабне соціологічне дослідження «Демократія, права і свободи громадян та медіаспоживання в умовах війни», проведене в липні 2022 року Київським міжнародним інститутом соціології (КМІС) на замовлення Громадянської мережі ОПОРА, засвідчує, що під час повномасштабного вторгнення РФ більшість українців отримують новини з онлайн-джерел, зокрема із соціальних мереж та месенджерів. «Що стосується соціальних мереж, то найбільше респондентів користуються Telegram (39% опитаних), трохи менше – Facebook і YouTube (24–26% відповідно)» [2].

На другому році повномасштабної війни, згідно з дослідженням КМІС, телеграм залишається найпопулярнішою серед громадян України соціальною мережею. Якщо у 2022 році 65,7% опитаних з-поміж інших соціальних мереж для отримання новин обирали саме телеграм-канали, то у 2023 році цей показник склав 71,3% [1].

Фахівці в галузі цифрової та інформаційної безпеки зауважують серйозні недоліки й вразливі

місця месенджера «Телеграм»: російське походження платформи та вірогідний контроль із боку спецслужб РФ; анонімність акаунтів та відмова від наскрізного шифрування повідомлень у звичайних чатах; слабка модерація контенту та відсутність офіційної політики боротьби з фейками й дезінформацією, і як наслідок цього – можливості для організованої масштабної дезінформації та ворожої пропаганди.

Попри всі ці суттєві недоліки й небезпеки, телеграм під час повномасштабного вторгнення РФ зберігає в українському інформаційному середовищі свою провідну роль і як найбільш популярний засіб особистого обміну повідомленнями, і як основна платформа споживання новин. Завдяки своїй технічній надійності, швидкості дії та зручності користування, достатній функціональності у форматі «один – багатьом» та можливостям діалогу з читачами, телеграм залишається основним джерелом інформації для більшості українців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роль месенджера «Телеграм» під час повномасштабної збройної агресії Росії проти України (2022–2023 рр.) є об'єктом уваги українських та

зарубіжних дослідників у різних аспектах. Науковці роблять спроби тематичного моделювання контенту й аналізу настроїв українських користувачів телеграму [8; 9]. Вивчають функціонування месенджера в плані соціальної кібербезпеки [7]. На матеріалі цієї платформи досліджують вплив російської пропаганди на українську аудиторію та зміни стратегій цієї пропаганди в умовах «першої глобальної війни в епоху соціальних мереж» [5]. Розглядають значення стрічки воєнних новин у формуванні найбільш документованої та найбільш персоналізованої реальності війни в історії людства, а також роль цифрової спільноти як учасників фракталізованої психологічної війни [6].

Метою статті є виокремлення характерних особливостей і тенденцій розвитку дискурсивних практик представлення інформації в телеграм-каналах проукраїнського, патріотичного спрямування під час повномасштабної війни Росії проти України (2022–2023 рр.). У дослідженні застосовано підхід критичного дискурс-аналізу.

Виклад основного матеріалу. Українські лідери думок, які ведуть ці канали, можуть бути відомими особами: громадськими діячами (наприклад, Ігор Лаченков, телеграм-канал «Лачен пише» <https://t.me/lachentyt> (1 317 518 підписників)); військовими та волонтерами (наприклад, Марія Берлінська, канал «Берлінська» <https://t.me/MariaBerlinska> (11 059 підписників)); журналістами (наприклад, телеграм-канал Олени Трибушної та Антона Голобородька «Є питання» https://t.me/e_rutannya (23 868 підписників)). Особа, яка веде популярний телеграм-канал, може бути не названою з міркувань безпеки, оскільки має стосунок до Збройних сил України (наприклад, телеграм-канал «Николаевский Ванёк» https://t.me/vanek_nikolaev (1 471 097 підписників) або «Оперативний інформ» <https://t.me/operativnii> (95 762 підписники)). Дані про кількість підписників наведено станом на 30.09.2023.

Для порівняння залучаємо також матеріали офіційних телеграм-каналів органів державної влади, безпеки й оборони (наприклад, телеграм-канал «Віталій Кім / Миколаївська ОДА» <https://t.me/mykolaivskaODA> (610 264 підписники)).

Часові рамки дослідження охоплюють період із лютого 2022 р. до жовтня 2023 р. При цитуванні публікацій телеграм-каналів зберігаємо авторську орфографію та пунктуацію.

Дискурс-аналіз медіатизованих комунікацій періоду повномасштабної збройної агресії РФ (2022–2023 рр.) засвідчує, що виразні зміни відбулися не лише в складі ресурсів української мови

(вибух словотворчості, активне використання військової термінології та одиниць військового сленгу, активізація призабутих значень слів (*евакуація, лендліз, колаборант* тощо)) – змінилися практики мовного спілкування, комунікативні стратегії й тактики побудови дискурсів.

Стрімко кількісно зріс контент соціальних медіа, у зв'язку з насиченістю людського досвіду трагічними подіями та їхньою суспільно-політичною значущістю. Яскраві зміни відбулися й у якості контенту. Зокрема в особистих дописах користувачів соціальних медіа набули особливого значення оперативність повідомлень про злочини російської агресії, соціальна оцінність, вираження громадянської позиції українців, емоційно-вольової єдності суспільства в протидії ворогу.

Дискурсивні практики як типізовані способи реалізації мовленнєвої діяльності, здійснюваної відповідно до вимог певного типу дискурсу, що є загальноприйнятим у тій чи тій комунікативній сфері соціальної групи, – виявляють свою яскраву специфіку в середовищі комунікаційних платформ певного ідейно-тематичного та функціонального спрямування.

Зокрема, дискурсивні практики українського сегменту соціальних медіа виявляють закріплення у вжитку певних висловів з особливо цінними для суспільства конотаціями. Наприклад, **фрази-меми**, що є втіленням емоційної стійкості, рішучості й гідності: *«Русский военный корабль...», «Що по русні?», «Доброго вечора, ми з України!»* і багато інших.

Вираз *«Як ти?»* набув стійких конотацій любові, турботи, сердечного хвилювання за життя й здоров'я близьких людей. Саме це багатство емоційно-сміслових асоціацій виразу послужило підставою для вибору назви комунікативної кампанії *«Ти як?»* – Всеукраїнської програми ментального здоров'я, що стартувала в березні 2023 року за ініціативи Олени Зеленської [4].

На початку вторгнення особливим емоційним ореолом були оточені так звані **«мовні паролі»**, або слова-шиболети (*паляниця, світлиця, молодиця, Укрзалізниця, Гостомель* та інші), вимова яких давала змогу відрізнити своїх від чужих, встановити мовну ідентичність людини.

Розвиток дискурсивних практик часів Великої війни зумовив формування в соціальних мережах та месенджерах особливої мови спілкування інфлюенсерів з аудиторією, **особливого дискурсивного коду**, побудованого на ґрунті **спільно пережитого досвіду та спільних знань**. Для такого спілкування характерні контекстуальна й ситуативна зумовленість висловлення, необ-

хідна «посвяченість» читача, певна втаємниченість і незрозумілість для сторонньої людини.

Звернімо увагу, наприклад, на послідовність повідомлень у телеграм-каналі «Віталій Кім / Миколаївська ОДА» вночі 07 травня 2023 року, під час чергового обстрілу ракетами та безпілотниками «Шахед». Дискурс очільника обласної адміністрації представлений низкою окремих повідомлень (<https://t.me/mykolaivskaODA/4967> – <https://t.me/mykolaivskaODA/4980>); можливість коментарів у телеграм-каналі не відкрита, аудиторія реагує на кожне повідомлення великою кількістю смайлів та емодзі:

2 прихода в Нико (0:23, <https://t.me/mykolaivskaODA/4967>)

Или над Нико (0:24)

Будут еще :((0:27)

Зарева не было. ПВО надеюсь (0:29)

Так, на сколько я понял минус 2 это хорошо, но две балалайки медленные еще в воздухе (0:33)

3й (0:34)

Да отстаньте вы от Нико. У нас тут все скучно... ПВО в каждом бандеровском дворе (0:36)

+1 (0:37)

Не буду писать деталей.

Вызовов 101/102 не было... Либо ПВО, либо поле (0:54)

Одесса непонятно (0:55)

Мы потеряли минимум 1 кацанский мопед. Либо упал уже, либо низко еще где-то (0:59)

Как говорит один мой хороший знакомый: пишут и спать для Николаевской области (1:03)

«1:04 Миколаївській р-н, с....., біля ..... горить суха трава. Зв'язок з приходом наразі не встановлений, але можливий.»

Ну так, чисто для формальности (1:09)

! Відбій повітряної тривоги ! (1:09, <https://t.me/mykolaivskaODA/4980>)

У повідомленні телеграм-каналу «Оперативний інформ» під час повітряної тривоги йдеться про аеродром у Старокостянтиніві – він прямо не названий, але читачі добре розуміють, що саме цей військовий аеродром мається на увазі:

«Хмельниччина, невдовзі готуйтеся зустрічати Шахеда.»

Місцеві мешканці прекрасно знають, куди вони зазвичай намагаються влучити, тому подбайте про власну безпеку!» (24.10.2023, 0:46, <https://t.me/operatyvnii/13647>).

І через кілька повідомлень у цьому каналі:

«Старкон, в укриття!»

Невдовзі буде гучно!» (24.10.2023, 1:08, <https://t.me/operatyvnii/13652>).

Максимально стислий спосіб передавання інформації зумовлений ситуацією повітряної тривоги, яка вимагає зосередженості, зібраності, швидкої реакції, а також спільною базою знань читачів, усім набутих досвідом повномасштабної війни:

«Робота ППО по БпЛА на Харківщині» (15.10.2022, <https://t.me/lachentyt/20965>);

«Запорізька область – робота ППО по БпЛА» (30.06.2023, <https://t.me/lachentyt/31234>).

Порівняймо ще більший ступінь лаконічності: під час тривоги в окремому повідомленні стрілочка (або іконка вказівного пальця) означає напрям руху ворожих БпЛА чи ракет, наприклад: *«Кіровоградщина → Черкащина» (23.08.2023, <https://t.me/lachentyt/33487>).*

Ще приклад: *«миг саваслейка» (07.06.2023, https://t.me/vanek_nikolaev/15175).* Пор. також більш ранні повідомлення в цьому каналі: *«МИГ-31К, Саваслейка» (21.04.2023, https://t.me/vanek_nikolaev/13707).* Або ж – як відтворення системної фіксації в українському дискурсі помилки комп'ютерного перекладу з російської мови, зробленого ворогом, – із відповідними іронічними конотаціями лексеми: *«мить Саваслейка» (08.05.2023, https://t.me/vanek_nikolaev/14278).*

Читачі сприймають значно більший обсяг інформації, ніж прямо виражений у повідомленні *«миг саваслейка»*: вони розуміють, що з військового аеродрому Саваслейка, розташованого в Нижньгородській області РФ, щойно злетіли літаки «МіГ-31К», які можуть нести аеробалістичні ракети «Кинджал», що їх Росія представляє як гіперзвукові.

Фахове роз'яснення щодо специфіки загрози від цих літаків адміністратор каналу «Николаевский Ванёк» популярно представляє аудиторії також пізніше, після чергового ракетного обстрілу, тим самим розширюючи необхідну базу знань читачів (зберігаємо авторську орфографію і пунктуацію):

«по Киеву работали 6 бортов МИГ-31К, вылеты были с Саваслейки

да, оперативно не сообщили тогда о взлётах у МиГов-31К в отличии от других типов самолёта по сути нет пусковых рубежей

пуски были даже не с приграничных областей, и пуски были с другого места чем месяц назад то есть де-факто запустит свою херню они могут практически откуда угодно

именно поэтому и включают тревогу по всей стране, когда взлетает МиГ-31К (ну и понятно там дальность ракеты Х-47 ещё нихеровая)

фільтруйте» (19.06.2023, https://t.me/vanek_nikolaev/15537).

Загалом за час повномасштабної збройної агресії РФ значно зріс рівень обізнаності українського суспільства у військовій справі. Звичайні громадяни стали більше розбиратися в озброєнні, замислюватися над військовою стратегією й тактикою. Ще на початку війни цивільні люди засвоїли *«правило двох стін»* як першочергову умову захисту від ракетних обстрілів.

Цивільні українці почали розумітися на видах зброї, ракетної та артилерійської. Українці вже знали, наприклад, що росіяни обстрілювали місто Миколаїв переробленими ракетами С-300, модернізованими завдяки засобам супутникової навігації, і що Росія, маючи великий запас цих неточних ракет, використовувала їх переважно як зброю терору й залякування, а не для досягнення суто військових цілей [3]. Українці знали також, що центр Вінниці 14 липня 2022 року був обстріляний російськими ракетами «Калібр» – дуже точною зброєю, похибка якої на місцевості становить не більше 2-3 метрів. Отже, в той день у Вінниці був навмисний терористичний акт проти цивільного населення українського міста.

Характерна для каналів лідерів думок *«утаємничена» мова* зумовлена оперттям на набуту спільну базу знань, а також сильною залежністю від контексту й ситуації спілкування. На таких телеграм-каналах, а також на взаємопов'язаних між собою каналах (наприклад, «Віталій Кім / Миколаївська ОДА» – «Николаевский Ванёк») може формуватися **особлива дискурсивна система**, зі своїми лексичними та граматичними ресурсами вираження.

Наприклад, повідомлення в телеграм-каналі Віталія Кіма, голови Миколаївської ОДА, про обстріли ворожих військ українською артилерією (27.04.2023):

*«Гарне відпрацювання **коришунів** за річкою. Дали буде»* (20:18, <https://t.me/mykolaivskaODA/4848>);

*«Виправляюсь. Відпрацювання **хижачків**»* (22:21, <https://t.me/mykolaivskaODA/4850>);

*«Ще раз виправляюсь: **хижачки** + **коришуни**»* (0:16, <https://t.me/mykolaivskaODA/4851>).

Пор. повідомлення в телеграм-каналі «Николаевский Ванёк»:

*«мало кто помнит, что во время оккупации Херсона некоторые храбрые **коришуняки** и **крысюки** рисовали на стенах, на асфальтах, та где угодно название канала*

теперь тоже самое в Мелитополе

Мелитопольчата (іконки двох сердечок – блакитного та жовтого)» (28.04.2023, https://t.me/vanek_nikolaev/13941).

Такий дискурс містить відсилання до назви експериментального зведеного підрозділу операторів ударних та розвідувальних БПЛА *«Коришуни»*, яким командує генерал-майор ЗСУ Дмитро Марченко – *«дядя Діма»*, до якого мешканці Миколаєва відчувають особливу любов і повагу.

Про початок контратак під Бахмутом канал «Оперативний інформ» повідомляє дуже лаконічно, всього лише двома словами, але капслоком та в супроводі двох емодзі:

БАХМУТСЬКИЙ НАПРЯМОК (два емодзі, які зображають схрещені пальці та міцний м'яз руки) (12.05.2023, <https://t.me/operativnii/7443>).

Аудиторія добре розуміє, що йдеться про важку оборону Бахмута, стійкість і мужність ЗСУ.

Такі дискурсивні практики з оперттям на спільну когнітивну базу відіграють особливу роль під час повітряних тривог, коли країна об'єднана спільним переживанням і напружено стежить за рухом ворожих ракет і дронів, за вибухами в українських містах, покладає найбільші сподівання на українську ППО, українці вболівають за кожну область і кожне місто, на яке спрямовані обстріли.

Наприклад, часова відстань між двома послідовними повідомленнями телеграм-каналу «Лачен пише» – близько години:

Вибухи на Черкащині (08.06.2023, 20:19, <https://t.me/lachentyt/30209>);

Умань (емодзі суму та людських обіймів) (08.06.2023, 21:16, <https://t.me/lachentyt/30210>).

Читачі розуміють, що ці два максимально лаконічні повідомлення (із використаними емодзі наприкінці другого повідомлення) передають інформацію про трагедію, що сталася в результаті влучання ворожої ракети. Об'єднана спільним контекстом і ситуацією повітряної тривоги в країні, спільними емоціями, а також знаннями про те, що існує офіційна заборона відразу ж повідомляти про результати ворожих обстрілів, – аудиторія «прочитує» повідомлення про влучання ракети, яке прямо не сформульоване.

Порівняймо також повідомлення про ту саму подію в телеграм-каналі «Николаевский Ванёк»:

громко в Умані (08.06.2023, 20:18, https://t.me/vanek_nikolaev/15220).

І через кілька повідомлень:

Уманьчата... (08.06.2023, 20:52, https://t.me/vanek_nikolaev/15223).

Аудиторія розуміє прихований зміст повідомлень, емоційно об'єднана й переймається безпекою співгромадян – це засвідчує велика кількість емодзі співчуття та підтримки під такими постами.

Кожен із телеграм-каналів популярних українських блогерів відрізняється **особливою тональністю**, становить своєрідну екосистему, із характерною емоційною атмосферою та особливим *tone of voice*. У найважчі моменти **надавати емоційну підтримку своїй аудиторії** – важливе комунікативне завдання лідерів думок.

Особливо теплими емоційними стосунками зі своєю аудиторією вирізняється телеграм-канал «Николаевский Ванёк». Зокрема, показовим є узвичаєне в цьому каналі турботливе звертання до мешканців областей, коли «Ванёк» попереджає про небезпеку: «Одесса, котики», а також *днепрята, киевчата, криворожата, кропивничата, уманьчата, львовята, херсончата, харьковчата, кременчужата* і под.

Після важкої комбінованої атаки надзвуковими протикорабельними ракетами «Онікс», крилатими ракетами «Калібр» та ударними БПЛА «Шахед», яку Одеса пережила в ніч на 25 вересня 2023 року, – адміністратор каналу звертається до одеситів зі словами співчуття та підтримки:

«по Одессе и области предварительно – чисто Одесские котики, вы как? дышим?» (25.09.2023, https://t.me/vanek_nikolaev/18025).

Характерна особливість дискурсивних практик цих телеграм-каналів під час повітряних тривог і обстрілів – прагнення трохи заспокоїти, зняти напруження й тим самим надати сил читачам. «Николаевский Ванёк», наприклад, може м'яко жартувати, нагадуючи про відоме «правило двох стін»:

«еще в сторону Криворожат ракета, тип скорее всего такой же

операцию «калидоры» включить» (20.10.2023, https://t.me/vanek_nikolaev/18523);

«по ракетам отбой вероятно крылатые ракеты были наземного базирования, то есть Искандер-К можно вылазить с калидоров» (30.10.2023, https://t.me/vanek_nikolaev/18694).

Лідери думок утримують увагу своєї аудиторії передусім тим, що **лаконічно й влучно передають почуття й переживання, якими об'єднана аудиторія**.

Під час повітряних тривог характерним є особливо яскраво виражене **негативне емоційно-оцінне забарвлення** метафоричних висловів на позначення **ворожих літаків і дронів**, – ці конотації зневаги й презирства знаходять особливий відгук в аудиторії. Наприклад, канал «Лачен пише» повідомляє про початок чергової атаки дронів, передаючи при цьому почуття зневаги до ворога:

«Окрім того, з півдня України повзе метало-брухт у вигляді дронів.

Можливе поширення тривоги за вектором руху» (13.06.2023, <https://t.me/lachentyt/30352>).

У телеграм-каналі Віталія Кіма, голови Миколаївської ОДА: *«Группа балалаек (или других воздушных целей) летит. Маршрут пока непонятен»* (30.06.2023, <https://t.me/mykolaivskaODA/5479>).

Телеграм-канал «Оперативний інформ» пише: *«Станом на зараз загроза атаки Шахедів залишається в Миколаївській області.*

Залишилось дві іранські бляшанки, які невдовзі зіб'ють.

Нові групи Шахедів не фіксується» (07.07.2023, <https://t.me/operatyvnii/9919>).

Лідери думок влучно виражають те, що в цей момент відчуває спільнота читачів. Наприклад, після точних ракетних ударів Сил оборони України по двох ключових шляхах сполучення окупантів – Чонгарському та Генічеському мостам у Криму, – Ігор Лаченков (канал «Лачен пише») публікує коротке повідомлення:

«Боже, в'їби вже той кримський міст так, щоб залізна дорога ніколи на ньому вже не працювала» (06.08.2023, <https://t.me/lachentyt/32832>).

Потужний емоційний відгук аудиторії знаходить вираження й у тому, що такі пости мають, як правило, значно більшу кількість лайків, ніж звичайні повідомлення.

Під час повномасштабної зовнішньої агресії в українському суспільстві не просто зросла толерантність до ненормативної та лайливої лексики – щобільше, є суспільна потреба у використанні таких лексичних одиниць у певних ситуаціях. Це пояснюється і важкістю подій, які доводиться разом переживати, і почуттями люті й ненависті до ворога, і акцентуванням відчайдушності українців, готових битися до останнього.

Авторитетні блогери здатні **виражати думки й настрої великої кількості громадян**, своєї аудиторії. Наприклад, після проваленого депутатами Верховної Ради голосування законопроекту про відновлення електронного декларування блогер Ігор Лаченков висловлює різко негативну оцінку ситуації, і це знаходить відгук в аудиторії:

«Влада зовсім перестає відчувати настрої суспільства і це лякає, що навіть Захід вже відверто каже за корупцію.

Кадровий голод, постійні скандали, намагаються через медіа просувати якусь дурню і кожен тільки думає за те, щоб ще таке сказати, аби це по всім тг каналам розлетілося, інтриги, срачі.

Мені дуже соромно. В першу чергу – перед військовими, які підключаються на старлінк після виходів і читають оце все» (05.09.2023, <https://t.me/lachentyt/33962>).

Майже через місяць на тому ж каналі «Лачен пише» знову йдеться про основну проблему – корупцію, яка ставить під загрозу надання допомоги Сполучених Штатів:

«В мене немає слів окрім лайки.

Це найкритичніша проблема зараз, яка потребує негайного втручання та рішень на кожному рівні.

США вже пряму інструкцію дій відправили» (02.10.2023, <https://t.me/lachentyt/34878>);

«ДБР проводить обшуки на Київській ТЕЦ: перевірки пов'язані з розкраданням грошей, виділених на ремонт пошкодженого обстрілами обладнання.

Це якою паскудою треба бути» (27.10.2023, <https://t.me/lachentyt/35559>).

Пор. також на цьому каналі пост про великий суспільний запит на гідне вшанування пам'яті полеглих:

«Сумно, що досі треба збирати петиції, для надання героїв України посмертно

Особливо пілоти яких дуже мало, Джусу досі не дали..

Ямовчуза інших героїв» (22.10.2023, <https://t.me/lachentyt/35447>).

Telegram-канали відомих блогерів відзначаються **особливим емоційним зв'язком із читачами**, їхній контент резонує з почуттями аудиторії. Адміністратори цих каналів влучно й точно виражають емоції та настрої своїх читачів. Тим самим аудиторія постає консолідованою навколо чітких емоційно-ціннісних домінант: люті й ненависті до ворога, а також людяності й душевності підтримки – до співвітчизників, вдячності й захоплення діями української армії.

Наприклад, у телеграм-каналі «Николаевский Ванёк» – два послідовних пости під час ракетної атаки:

«по предварительным данным все Калибры что летели на Одессу были сбиты

как они сбивают в таких условиях ракеты и мопеды, я не знаю

это не люди

это даже не машины

это БОГИ

ППО (два значки потужного м'язу руки)» (26.06.2023, 2:35, https://t.me/vanek_nikolaev/15803).

Під час повномасштабного вторгнення РФ більшість російськомовних каналів **перейшли на**

адміністрування українською мовою (наприклад, канали «Віталій Кім / Миколаївська ОДА», «Лачен пише» та інші).

Telegram-канал «Николаевский Ванёк», адміністратор якого служить у Силах оборони, під час повітряних атак і обстрілів проводить безсонні ночі разом зі своєю великою аудиторією (1 471 097 підписників), надаючи важливу оперативну інформацію, підтримуючи своїх читачів, – на українську мову переходить поступово. Це може виявлятися в окремих мовних епізодах:

(1) як вияв поваги, симпатії, підтримки у зверненнях до традиційно українськомовних західних регіонів України:

«Винничата – пролёт мопедов недалеко от города. если будут бухи бахи – це хлопці працюють» (24.10.2023, https://t.me/vanek_nikolaev/18612);

«Львовята...

пока ракеты не в вашей области, но летят курсом на вас, по крайней мере некоторые из них пожалуйста – идите в укрытия та подбайте про свою безпеку

дякую» (26.07.2023, https://t.me/vanek_nikolaev/16489);

«угроза по ракетам (значок вказівного пальця) Тернопольская, Хмельницкая Львовская, Ровенская, Ивано-Франковская, ЗАКАРПАТСКАЯ области

о т а к о ї» (21.09.2023, https://t.me/vanek_nikolaev/17902);

(2) для посилення впливу на аудиторію, надання більшої переконливості своїм словам:

«как только будут известны ттх этой херни – оно будет опубликовано

как только горизонт будет чист – тревогу снимут

следите пожалуйста за сигналами тревог и предупреждениями, только не надо ЧИТАТЬ ВСЁ ПОДРЯД

дякую» (22.10.2023, https://t.me/vanek_nikolaev/18585);

(3) для надання більшої вагомості й урочистості мовленню:

«как только будет акустическая фиксация мопедов – напишу ориентировочное время полёта

- тактическая авиация на дежурстве в акватории морей.

- Калибры в море есть.

также напоминаю, что лучшее предупреждение об угрозе с воздуха это всегда тревога – никак не телеграм-каналы

Тримаємось! (іконка українського прапора на завершення повідомлення)» (05.09.2023, https://t.me/vanek_nikolaev/17463);

«но весь Восток по сути завяз в боях, и говорит о «прорывах» либо «отбитиях» пока рано, учитывая что боевой процесс всё ещё идёт

Вірте в ЗСУ!» (31.10.2023, https://t.me/vanek_nikolaev/18726).

Восени 2023 року «Николаевский Ванёк» використовує не лише окремі українськомовні вислови як яскраві інкрустації мовлення. У телеграм-каналі з'являються пости, цілком написані українською:

«загроза тільки для Львівят
залишилося десь 3–4 мопеди, всі в Львівській області
может бути гучно – бережіть себе!» (03.11.2023, https://t.me/vanek_nikolaev/18826).

Висновки. Популярні українські телеграм-канали проукраїнського, патріотичного спрямування – важлива комунікаційна платформа періоду Великої війни (2022–2023 рр.). Ці канали виконують завдання оперативного інформування про актуальні події та про небезпеки повітряних атак ворога, активно допомагають воїнам і волонтерам у зборах коштів для армії, лаконічно й влучно виражають думки, емоції й настрої суспільства, тим самим сприяючи його згуртованості.

Дискурсивні практики таких телеграм-каналів мають яскраву специфіку: особливий дискурсивний код, побудований на ґрунті спільно пережитого досвіду та спільних знань; особлива тональність спілкування з аудиторією та емоційна підтримка, звернена до читачів; точне, влучне вираження думок і настроїв, почуттів і переживань своєї аудиторії.

Список літератури:

1. Медіаспоживання українців: другий рік повномасштабної війни. Опитування ОПОРИ. *Опора*. 10 липня 2023. URL: https://www.opora.ua/report/polit_ad/24796-mediaspozhyvannia-ukrayintsiv-drugii-rik-povnomasshtabnoyi-viini?fbclid=IwAR31Y-Y2duY_sG8Hoуy9bkUNSlSg9HT_bGZ5tjstvQTMHzZB6B9WkMbCdEec (дата звернення: 26.10.2023).
2. Під час повномасштабної війни в Україні зріс попит на «сильну руку», швидкі та структуровані новини і регулювання медіапростору – опитування. *Опора*. 17 серпня 2022. URL: <https://www.opora.ua/news/viyna/antipropaganda/24256-pid-chas-povnomasshtabnoyi-viini-v-ukrayini-zris-popit-na-silnu-rukushvidki-ta-strukturovani-novini-i-reguliyuvannia-mediaprostoru-opituvannia?fbclid=IwAR2ARU7pvsMsEi3qWK0JySGtiMS6SAseWLO76MQ893PPR0h78XHkwTP8UF8> (дата звернення: 26.10.2023).
3. Росія обстрілює наземні цілі ракетами С-300 не через безпорадність. Вона використовує їх як зброю терору. *Texty.org.ua*. 20.07.2022. URL: <https://texty.org.ua/fragments/107285/rosiya-obstrilyuye-nazemni-ciliraketamy-s-300-ne-cherez-bezporadnist-vona-vykorystovuyue-yih-yak-zbroyu-teroru/> (дата звернення: 26.10.2023).
4. Ти як? Всеукраїнська програма ментального здоров'я за ініціативою Олени Зеленської. 2023. URL: <https://www.howareu.com> (дата звернення: 26.10.2023).
5. Alonso-Martín-Romo L., Oliveros-Mediavilla M., Vaquerizo-Domínguez E. Perception and opinion of the Ukrainian population regarding information manipulation: A field study on disinformation in the Ukrainian war. *Profesional de la información*. 2023. Vol. 32. № 4. DOI: 10.3145/epi.2023.jul.05.
6. Hoskins, A. & Shchelin P. The War Feed: Digital War in Plain Sight. *American Behavioral Scientist*. March 2023. Vol. 67. Is. 3. P. 449–463. DOI: 10.1177/00027642221144848.
7. Kloo I. & Carley K. M. Social Cybersecurity Analysis of the Telegram Information Environment During the 2022 Invasion of Ukraine. *16th International Conference on Social Computing, Behavioral-Cultural Modeling and Prediction and Behavior Representation in Modeling and Simulation, SBP-BRiMS 2023*. Pittsburgh, 20–22 September 2023. Lecture Notes in Computer Science (including subseries Lecture Notes in Artificial Intelligence and Lecture Notes in Bioinformatics). 2023. LNCS. Vol. 14161. P. 23–32. DOI: 10.1007/978-3-031-43129-6_3.
8. Maathuis C. & Kerkhof I. The first two months in the war in Ukrainethrough topic modeling and sentiment analysis. *Regional Science Policy & Practice*. 2023. Vol. 15. Is. 1. P. 56–74. DOI: 10.1111/rsp3.12632.
9. Maathuis C. & Kerkhof I. First Six Months of War from Ukrainian Topic and Sentiment Analysis. *Proceedings of the 10th European Conference on Social Media, ECSM 2023*. Krakow, 18–19 May 2023. P. 163–173.

Semenets O. O. DISCURSIVE PRACTICES OF PRO-UKRAINIAN TELEGRAM CHANNELS DURING THE GREAT WAR (2022–2023)

The article analyzes the peculiarities of the discursive practices of pro-Ukrainian, patriotic Telegram channels during the period of the Russian Federation's full-scale armed aggression against Ukraine (2022–2023). From the standpoint of Critical Discourse Analysis, the author examines the distinctive features and trends in the development of discursive practices of presenting information in such Telegram channels.

In particular, the role of a special discursive code based on the shared war experience and common knowledge is analyzed. Such discursive practices are characterized by a strong contextual and situational determination of the statement, the necessary «initiation» of the reader, a certain «secrecy» and incomprehensibility for an outsider. The most concise way of transmitting information is caused by the situation of air raid alert and the common knowledge base of the readers. The discursive practices of Telegram channels show a significant increase in the level of awareness of Ukrainian society in military affairs.

Pro-Ukrainian, patriotic Telegram channels are characterized by a special tone of communication with the audience, emotional connection with readers, and a desire to provide emotional support to their audience. Ukrainian bloggers and opinion leaders who administer these channels can clearly and concisely express thoughts and moods, feelings, and experiences of their audience, thus supporting the cohesion of Ukrainian society.

Key words: *Russia's war against Ukraine, Telegram, discursive practices, Critical Discourse Analysis, discursive code, discursive system, secrecy, shared experience, knowledge base, emotional tone, consolidation of society.*